

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
Β' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΛ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι ιδιότητες, με βάση τις οποίες η εφημερίδα αποτελεί μέσο ενημέρωσης πιο αξιόπιστο από την τηλεόραση και το διαδίκτυο, αναφέρονται στην 4^η και στην 5^η παράγραφο του Κειμένου 1. Συγκεκριμένα η εφημερίδα:

- αναδεικνύει τον λόγο μέσα από τις κοινωνικές, πολιτικές και ιδεολογικές ζυμώσεις της κοινωνίας ·
- προάγει τον πνευματικό πλούτο, την ενημέρωση, την τεκμηρίωση και τη γνώση ·
- ασκεί κριτική τόσο προς την εξουσία όσο και προς τα στερεότυπα και τις απλοϊκές και ισοπεδωτικές απόψεις ανορθολογικού χαρακτήρα που εκφράζονται συχνά στο διαδίκτυο ·
- υπερασπίζεται τον ορθό λόγο, περιλαμβάνει επιχειρήματα και καλλιεργεί τη γλώσσα στις χώρες που σύγχρονου κόσμου που έχουν δημοκρατικό πολίτευμα.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα χρονικά επίπεδα στις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 σχετίζονται με το παρελθόν και το παρόν και γίνονται εμφανή στους χρόνους των ρηματικών τύπων. Ειδικότερα, εντοπίζονται τα χρονικά επίπεδα:

- του παρελθόντος γενικά, όπου στον χώρο της ενημέρωσης κυριαρχούσε η εφημερίδα (ρ. «δέσποζε», παρελθοντικός χρόνος που δηλώνει διάρκεια) ·
- του πρόσφατου παρελθόντος, κατά το οποίο η τηλεόραση κατέκτησε την κυρίαρχη θέση στον χώρο της ενημέρωσης (ρhm. έκφραση «είχε ανοίξει το δρόμο» που δηλώνει κατάσταση ολοκληρωμένη κατά το παρελθόν) ·
- του παρόντος, της σημερινής συγκυρίας, κατά την οποία παρατηρείται υποχώρηση των παραδοσιακών ενημερωτικών μέσων και ανάδειξη ενός καινούργιου, του

διαδικτύου (ρήματα και ρηματικές εκφράσεις που αποδίδουν το παρόν: «έχει διαμορφώσει», με διάρκεια και επανάληψη: «χάνουν», «υποχωρούν, «χαρακτηρίζεται»).

Τα χρονικά αυτά επίπεδα συν-διαμορφώνουν, μαζί με τα υπόλοιπα στοιχεία του κειμένου, τα νοήματα, εφόσον περιγράφουν το φαινόμενο της ενημέρωσης στη διαχρονική του διάσταση. Ο βασικός προβληματισμός σχετίζεται με το ποιο μέσο κυριαρχεί στην ενημέρωση του σύγχρονου κόσμου κατά χρονική ακολουθία: πρώτα η εφημερίδα, ύστερα η τηλεόραση και τα τελευταία χρόνια το διαδίκτυο. Υπό την έννοια αυτή τα χρονικά επίπεδα προσδίδουν στο κείμενο και αφηγηματική διάσταση.

3^ουποερώτημα (μονάδες 15)

Οι φράσεις του Κειμένου 1, αναδιατυπωμένες, έχουν ως ακολούθως:

1. ... ο παραδοσιακός τρόπος ζωής και όσα ήταν αποδεκτά στις προηγούμενες γενιές παύουν να κυριαρχούν ...
2. (το διαδίκτυο) έχει αλλάξει εξ ολοκλήρου τα πράγματα ...
3. την ανάγκη οι άνθρωποι να εκφράζονται με σύντομο τρόπο ...
4. ... μέσα σε συνθήκες επικοινωνίας που αλλάζουν πολύ γρήγορα και επιδιώκουν να εντυπωσιάσουν τους δέκτες ...
5. στις χώρες του σύγχρονου κόσμου που έχουν δημοκρατικό πολίτευμα ...

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Το Κείμενο 2 περιστρέφεται θεματικά γύρω από έναν τόπο κλειστό, χωρίς άλλο προσδιορισμό: παρουσιάζονται τα γνωρίσματα που διαμορφώνουν τον κλειστό χαρακτήρα του τόπου και η επίδρασή τους στην ψυχοσύνθεση και τη συμπεριφορά των ανθρώπων. Συγκεκριμένα, ο τόπος διακρίνεται

- από ένα φυσικό περιβάλλον πνιγηρό (στ. 1 «όλο βουνά»), που αιχμαλωτίζει τον άνθρωπο (στ.2, μεταφορά: ο χαμηλός ουρανός ως σκεπή που είναι συνέχεια κλειστή) ·
- από έλλειψη νερού (στ. 3 εντυπωσιακή η επανάληψη «δεν έχουμε») και συνθήκες ξηρασίας, με κάθε δυνατή ερμηνεία (στ. 4-5, αξιοπρόσεκτη η ακουστική εικόνα με τις στέρνες που προκαλούν αντήχηση, επειδή είναι άδειες) ·

- από δύο μαύρες Συμπληγάδες (στ. 13-14 – ο αναγνώστης καλείται, μετωπυμικά, να ανακαλέσει την αίσθηση του εγκλωβισμού και του αδιεξόδου που υποδηλώνουν οι Συμπληγάδες) ·
- από λιμάνια προσανατολισμένα προς τη δύση, που το φως του ήλιου τα φτάνει το απόγευμα και δείχνει απομεινάρια από ναυάγια και ανολοκλήρωτα ταξίδια (στ. 13-16, συμβολική χρήση των σπασμένων ξύλων και των ταξιδιών).

Μέσα σε αυτή την ατμόσφαιρα εγκλεισμού οι κάτοικοι του τόπου προφανώς ζουν απομονωμένοι και εμφανίζουν τα ψυχικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του απομονωτισμού:

- αισθάνονται μόνοι (στ. 5) και άδαιοι, στις ψυχές και σώματα, όπως οι στέρνες τους (στ. 5-6, προσοχή στην επανάληψη της λ. «ίδιος»: εδώ η παρομοίωση γίνεται ταύτιση) ·
- βιώνουν ως παράξενες και αινιγματικές τις φυσιολογικές για τους άλλους ανθρώπους φάσεις της κοινωνικής ζωής και δράσης (στ. 7-11) ·
- ακόμη και η αναψυχή τους σημαδεύεται από την αίσθηση του ανολοκλήρωτου και του μάταιου (στ. 14-16) ·
- μοιάζουν αμήχανοι μπροστά στις αισθήσεις και τα αισθήματά τους (στ. 17).

Το κείμενο γενικά υποβάλλει τον αναγνώστη με τις εικόνες που αναδίδουν αδιέξοδο, εγκλωβισμό και απελπισία. Ωστόσο, ποια μπορεί να θεωρηθεί η μεγαλύτερη από τις δυσκολίες που παρουσιάζονται εξαρτάται από τον παραστατικό κύκλο και τα βιώματα του κάθε μαθητή / της κάθε μαθήτριας.